

απαραίτητα για την τέλεση της θυσίας, και το ιερό μαχαίρι. Οι κανηφόροι ήταν κόρες ευγενούς καταγωγής που διακρίνονταν για την ομορφιά τους και τον καλό τους χαρακτήρα. Η κανηφορία αποτελούσε σημαντικό τιμητικό διάκριση για την Αθηναία γυναίκα. Παρόλληλα τιμούνταν και η οικογένεια της κανηφόρου, και στον πατέρα της προσφερόταν ως έπαινος στεφανί από κισσό. Αργότερα, εκείνες που είχαν πάρει πολλές φορές μέρος σε ποιητές τιμούνταν με επιγραφές και αγάλματα που τους αφιέρωναν οι στενότεροι συγγενείς και σε ειδικές περιπτώσεις η πόλη τους.

Μεγάλος αριθμός κανηφόρων συμμετείχε κυρίως στην περίφημη πομπή των Ναυαθηναίων προς τιμήν της Αθηνάς. Πίσω τους ακολουθούσαν οι κόρες των μετόικων, που έφεραν σκιάδια (ομπρέλες) και διάφορα (σκηνίδια) και ονομάζονταν *διοφοφόροι*. Κανηφόροι συμμετείχαν και στην πομπή των *Πλυνητρίων*, κατά την οποία μετέφεραν το έδος, δηλαδή το αγάλμα της Παλλάδος, στη θάλασσα. Ήταν τρεις, ονομαζόταν "Κανηφόροι από Παλαδίου" και είχαν τιμητική θέση στο δισκουακό θέατρο. Κανηφόροι υπήρχαν επίσης στη λατρεία του Διός, του Διόνυσου (ιδιαίτερα στα Μεγάλα Διονύσια), της Δήμητρας, του Απόλλωνος, της Αρτέμιδος (στα Βραυρώνια), της Ήρας, του Ασκληπιού, της Μητέρας των θεών και της Ίσιδος. Η *se-ja* = σεία (φράση): "σεία δαίς": (κατά τον Ηούχιου) = "θυσία παρά Δάκων" (Εγκ. *Πάτωρος-Λαρούς-Μπιρτανίκα*). Η λέξη μεταφράζεται σε συνδυασμό με την επόμενη, *δαίεσμίνα*, ακριβώς όπως την αναφέρει ο Ηούχιος, αλλά κομμημένη με τη λέξη *σείνισια* (ρήμα *σεμνύνομαι*).

za ai se nu ti = δαι-σείνισια.

Δαίς, η (δαίς, δαίος και αιτικό δός, δαδός). Περίληπτικό όνομα για τα δαδιά, τα πεύκινα εύλα από τα οποία γίνονταν οι πυρσού. **Ετυμολογία:** Ο τύπος δαίς <δ> *Fiς* (πρόβλ. δαίω, "καίω"), ενώ ο τύπος δός, πιθανόν δαι-*Fiς*, πρόβλ. δαίω. Επίσης: "δαίς, δαίτος, η (δαίω = κόπτω, διανέμω), κυρ. μερίς, όθεν έπιπται εν γένει το κόσμιον δειπνον, γέμια εν ώ έκαστος την μερίδα του λαμβάνει. Περί θεών τε και ανθρώπων, θυσία". (Ομηρικόν Λεξικόν, Ι. Πανταζίδου). Σεμνύνω (μεσ.), σεμνύνομαι. 1) επινοώ, εφευρίσκω, καυχήμα. 2) είμαι σοβαρός. 3) (για νεαρή γυναίκα) είμαι συνεσταλισμένη, ντροπαλή. Σειμνός, η, όν. (σέμβω), σεβαστός, σεβασμός, ιερός, περι της Δήμητρας. Ακόμα δε και περί της Περοσεφώνης και της Ρέας και της Δήμητρας. *σι-ρθε-δ= σπένδεν= σπένδεν, Σπονδή, η* (φράσεις: α) "σπονδών μετώχω και ευχών" η "σπονδών κοινωνών", μετέχω στις εορταστικές εκδηλώσεις ή στις τελετές της ξενίας. β) "περι σπονδών έχω", ασχολούμαι με ευωχίες (Ηρωιδόνος). Έκχυση κρασιού ή άλλου υγρού από ποτήρι στον γη κατά τις αρχαίες ιεροτελεστίες, κυρίως στις θυσίες, στις κηδείες και στις συνθηκολογήσεις.

Το γεγονός ότι τα παραπάνω είναι γραμμένα στη λακωνική, δηλαδή στην αρκαδική διάλεκτο της εποχής, δεν σημαίνει ότι αυτό επηρεάζει την αρχική υπόθεση για την προέλευση της περόνης. Επιπλέον (ίσως μόνο τη χρονολόγηση της κατασκευής της, ανεξάρτητα από το ότι έχει γραφτεί σε γραμμική Α. Ακριβώς η λακωνική

διάλεκτος ήταν αυτή που δυσκόλεψε τον J. Chadwick, και δεν μπόρεσε να μεταφράσει την επιγραφή της περόνης, χαρακτηριζόντάς την ως σκοτεινή (J. Chadwick: *Γραμμική Β και συγγενικές γραφές*, μετάφραση Ν. Κονομί, σ. 61). Επίσης, ο μέγας ελληνολόγος Πωλ Φωρ δεν έδωσε την απαραίτητη προσοχή στα συλλαβογράμματα, με αποτέλεσμα να διαβάσει μερικά λανθασμένα, και να μεταφράζει λάθος (*Αρχαιολογία & Τέχνες*, τεύχος 60).

Η λεπτή κατασκευαστική τεχνική της περόνης δείχνει και αυτή κρητική προέλευση. Με τα Μάλια είχαν σχέση οι Αρκάδες. Στην πόλη αυτή παρατηρούμε χρήση καθαρά ετεοκρητικής διαλέκτου και πελαγονοαρκαδικής διαλέκτου, την οποία και σήμερα ακόμη σε ορεινά χωριά τα νησιά. Παράδειγμα η επιγραφή να είναι ιερογλυφικά της "πέτρας των Μαλίων", στο Μουσείο Ηρακλείου, η οποία διαβάζεται αμφίδρομα, με άλλο νόημα κάθε φορά. Από πάνω προς τα κάτω διαβάζεται (με το ελληνικό αλφάβητο): **ΥΕΙ-ΕΡΟΕΑ-ΤΕ-ΛΑΙ-ΤΕ-ΟΡΕΙ**, και από κάτω προς τα πάνω: **ΙΕΡΟ-ΙΑΛ-ΑΕΟΡΕ-ΙΕΥ**. Στην πρώτη περίπτωση μεταφράζεται: **Ας βρέξει - εις τον αεέρα-στον - εις τον κερδών - εις τον διαλυή (έχρησε δηλαδή τα λόγια που έλεγε η ιερεία όταν έκανε σπονδή στον Ερμή)**, και στη δεύτερη: **ιερό του προπομπού (Ερμή) των ψυχών, "που να πάει στα βουνά", γιε. Όπως λέει σήμερα για τον Μιχαήλ Αρχάγγελο, "να λείπει από μας"**. Αυτό το (ΙΕΥ), γιε, είναι μια γνήσια ετεοκρητική (κρητική, μπορούμε να πούμε) έκφραση.

Στα Μάλια επίσης έχουμε το ιερό τέμενος του Ερμή στη θέση Τάρμαρος ή Τάρμαρος, όπως δείχνει η ετυμολογία αυτής της λέξης. Τα ιερογλυφικά όμως διαβάζονται και ως συλλαβογράμματα, που δίνουν κείμενο πρωτοελληνικής γλώσσας, την οποία συναντούμε στη γραμμική Α, πάλι με επίδραση δυτικών ελληνικών διαλέκτων, όπως η λακωνική. Π.χ., τελειώνει από πάνω προς τα κάτω με την ονομαστική πληθυντικού του θηλυκού, του οριστικού άρθρου α, η, το, με αρκετό οδοντικό σύμφωνο, το τι, και γίνεται -ται. Αυτό όμως μαρτυρούνται σε τμήμα της αιολικής διαλέκτου και γενικά σε όλη την ομάδα των δυτικών διαλέκτων εκτός από την Κρήτη. Έτσι και από τη διάλεκτο της επιγραφής αυτής αποδεικνύεται η ντόπια προέλευση της περόνης (καριότυπος του Μουσείου Αγίου Νικολάου).

Σημ. Συνέχεια:

Στο άρθρο αυτό ο συγγραφέας πρότερος μια νέα ανάλυση της περόνης (fibula) την οποία, πριν από 10 χρόνια, ο J.-P. Olivier δώρισε στο Μουσείο του Αγ. Νικολάου Κρήτης. Για το άρθρο αυτό ο ίδιος μενε στα δημοσιεύματα μιας διαφορετικής ερευνητικής στο περιοδικό μες ο Γάλλος αρχαιολόγος P. Faure (τεύχος 60).

The Inscription in Linear A Script on the Gold Fibula of the Hagios Nikolaos Museum on Crete

A. Vassiliakis

The author of this article proposes a new decipherment of the inscription on the gold fibula which about ten years ago was donated by J.-P. Olivier to the Museum of Hagios Nikolaos, Crete. This rare inscription was published, although in a decipherment different from the present, in our periodical (issue no. 60) by the French archaeologist P. Faure.

Βιβλιογραφία

1. Εγκ. Πάτωρος-Λαρούς-Μπιρτανίκα
2. John Chadwick: *Γραμμική Β και συγγενικές γραφές*, μετάφρ. Ν. Κονομί, σ. 61, εκδ. Παπαδόπουλος.
3. Πωλ Φωρ: *Η καθιερωμένη διαί στην Κρήτη τη Μινωική εποχή*, σσ. 29-33.
4. J. T. Hooker: *Εισαγωγή στη Γραμμική Β* (Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης).
5. I. Πανταζίδου: *Σύστημα εισαγωγή εις την Μινωικὴν φιλολογία*.
6. Πωλ Φωρ: *Τρεις ενσηφραίες περόνες της Μινωικής Κρήτης*, *Αρχαιολογία & Τέχνες*, τ. 60, σσ. 86-98.
7. Η αποκρυπτογράφηση της Γραμμικής Β γραφής", περιοδικό Περισκόπιο της Εκπαίδευσης, τ. 88, σσ. 12-17.
8. *Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας*: Ι. Σταματόπουλο, Lidell-Scott.
9. I. Πανταζίδου: *Ομηρικόν Λεξικόν*.
10. Jan de Groot: *Ομηρικόν Λεξικόν*.
11. Walter Burkert: *Αρχαία Ελληνική θρησκεία*.
12. M. P. Nilsson: *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής θρησκείας*.
13. M. P. Nilsson: *Η μυκηναϊκή προέλευση της Ελληνικής Μυθολογίας*.
14. J. E. Harrison: *Αρχαίες ελληνικές θρησκείες*.